

5. PETROV ÚRAD

Cieľ

Cieľom je priblížiť a vysvetliť postavenie apoštola Petra uprostred ostatných apoštolov, a na základe toho predstaviť súčasné postavenie a Petrov úrad rímskeho biskupa, ako i poslanie, ktoré nevyhnutné z toho plynie.

Obsah

Tak ako na čele školy je riaditeľ alebo na čele štátu prezident, na čele Cirkvi je **rímsky biskup – pápež, Svätý otec**. Už v spoločenstve apoštolov zreteľne vyniká postavenie Šimona. S mimoriadnym postavením Petra sa stretávame v mnohých textoch Nového zákona, len v evanjeliách sa Peter spomína 114-krát. Jeho meno je uvádzané na začiatku zoznamu apoštolov, a to nie podľa abecedného poradia, ale pre **popredné a vedúce miesto**, ktoré má medzi apoštolmi už za Ježišovho života. A sám „Ježiš mu povedal: „Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach. A ja ti hovorím: Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu. Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva: čo zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čo rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi““ (Mt 16, 17-19). Ježiš týmto premenoval Šimona na Kefasa, čo znamená skala, po grécky Petros a po latinsky Petrus. Odtiaľto pramení jeho osobné pomenovanie Peter i pomenovanie jeho popredného a vedúceho postavenia ako **Petrov úrad**. V citovanom biblickom texte si treba povšimnúť tri veci:

1. Peter je základom Cirkvi.
2. Moc kľúčov znamená splnomocnenie spravovať celú Cirkev.
3. Plná moc „zväzovať a rozväzovať“ znamená právomoc záväzne rozhodovať o náuke viery a disciplinárnu moc na zachovanie jednoty Cirkvi.

Apoštol Peter postúpil okolo roku 64/67 po Kristovi mučenícku smrť v Ríme. Podľa archeologického bádania sa jeho hrob nachádza presne pod hlavným oltárom Baziliky sv. Petra v Ríme. Po smrti sv. apoštola Petra pripadla rímskej cirkvi veľmi skoro osobitná autorita, ako vzor a kritérium viery aj pre ostatné miestne cirkevné spoločenstvá. Sv. Ignác Antiochijský (zomrel okolo r. 110) ju nazýva *predstaviteľkou lásky*.

Nástupcov sv. apoštola Petra na tomto rímskom biskupskom mieste voláme rímsky biskup, pápež, Svätý otec. I títo nástupcovia majú popredné a vedúce postavenie spomedzi všetkých biskupov sveta. A keďže sú **hlavou biskupského zboru** (kolégia) a jej prvým biskupom, toto ich postavenie v Katolíckej Cirkvi označujeme výrazom **primát** a ich úlohu

a poslanie viesť Cirkev a posilňovať veriacich vo viere označujeme výrazom **Petrov úrad** alebo **Petrova služba**. Rímsky biskup ako nástupca sv. apoštola Petra, má najvyššiu, plnú, bezprostrednú a univerzálnu moc v celej Cirkvi. On nespravuje len rímsku cirkev, ale Cirkev po celom svete. Preto je označovaný tiež ako *Kristov zástupca* (námestník) na zemi za *viditeľnú hlavu Cirkvi*, ale tiež ako *najvyšší učiteľ Cirkvi a pastier ľudských duší*. Po smrti pápeža nového rímskeho biskupa volia *kardináli* z celého sveta, ktorý nepresiahli 80 vek svojho života vo voľbe, ktorá sa volá *konkláve*.

Prvý vatikánsky koncil (1869-1870) definoval, že pápež pokiaľ **vo veciach viery a mravov** učí a vystupuje s najvyššou učiteľskou autoritou – **ex cathedra**, na základe svojho postavenia a za pomoci Ducha Svätého sú tieto jeho rozhodnutia označené ako záväzné vieroučné vyjadrenia – **dogmy**, a to na základe **neomylnosti učiteľského úradu rímskeho biskupa**. Túto neomylnosť požíva tiež v daných záležitostiach tiež kolégium biskupov, pokiaľ v jednote s pápežom definujú záležitosti, ktoré sa týkajú viery a mravov. Vyjadrenie prostredníctvom dogiem sa označuje za *slávnostné* vyjadrovanie **Učiteľského úradu Cirkvi**. Rímsky biskup ako i biskupský zbor – teda biskupi celého sveta, ako duchovní pastieri a učelia viery, však bežne učia prostredníctvom *riadneho* Učiteľského úradu Cirkvi.

Petrov úrad a primát rímskeho biskupa je neuznávaný Východnou pravoslávnu cirkvou a reformovanými cirkevnými spoločenstvami. To je jednou z rozhodujúcich príčin dodnes pretrvávajúceho vzájomného rozkolu. Aby mohlo prísť k vzájomnému ekumenickému zblíženiu v tejto otázke, je potrebné z oboch strán vnímať Petrov úrad a jeho primát na jednej strane ako *princíp authority* a na strane druhej ako *službu jednoty a viery*. I tento najvyšší úrad a reprezentácia Krista a Cirkvi, musí byť vždy vykonávaná v duchu evanjelia, a tak bude všeobecne vnímaná a prijímaná ako *primát v službe a predsedníctvo v láske*.

Konkláve (z lat. clavis, t. j. kľúč, uzamknuteľná miestnosť) je v užšom zmysle označenie (prísne uzavretých) priestorov pre voľbu [pápeža](#), v širšom zmysle celého postupu pápežskej voľby ako aj zhromaždenia [kardinálov](#) oprávnených na túto voľbu.

Názov (uzamknuteľná miestnosť) označuje skutočnosť, že kardináli sú počas ceremónie zamknutí.

Konkláve bolo zavedené počas [Druhého lyonského koncilu](#) v roku [1274](#) s tým, že volitelia musia mať súkromie.

Miesto konania konkláve sa v histórii menilo. V 15. storočí sa rozhodnutím pápeža [Kalixta III.](#) začali pápeži voliť vo Vatikáne, v ľavom krídle [Apoštolského paláca](#) - v [Sixtínskej](#)

[kaplnke](#). Predtým i potom prebiehalo napr. v [Palazzo del Quirinale](#) a na iných miestach v Ríme a Vatikáne. Od roku 1870 sa pravidelne koná vo Vatikáne .

Za pápeža môže byť zvolený ktorýkoľvek kardinál, či už je prítomný na konkláve alebo nie, alebo ktokoľvek iný. Teoreticky sa teda môže pápežom stať nielen kardinál alebo obyčajný kňaz, ale aj laik. Účastníci konkláve majú zakázané dávať sľuby, preberať záväzky a uzatvárať spojenectvá či dohody, ktoré by mohli zabezpečiť podporu určitému kandidátovi. Každý z kardinálov má právo vziať si so sebou na konkláve dvoch pomocníkov - jedného kňaza a jedného laika. Okrem toho v miestnostiach, kde konkláve zasadá, je prítomných niekoľko desiatok ľudí z obsluhujúceho personálu: čašníci, kuchári a pod. Keď sú účastníci konkláve pohromade, camerlengo obchádza budovu a volá: „*Extra omnes!*“ („Kto sem nepatrí, nech vyjde von!“).

Je veľmi prísne zakázané podávať okolitému svetu akékoľvek informácie, či už písomné, ústne alebo dohodnutými znameniami. Od tej chvíle sú kardináli spojení so svetom cez zariadenie nazývané ruota (koleso) - drevený kruh so zastretými výrezmi. Je skonštruované tak, aby sa ľudia na oboch stranách dverí nemohli vidieť. Slúži iba na podávanie potravín, nápojov, príp. liekov. Kardináli nesmú mať pri sebe noviny, prostriedky komunikačnej techniky, fotoaparáty, kamery a pod. Za porušenie týchto nariadení hrozí previnilcovi exkomunikácia.

V Sixtínskej kaplnke sú pre účastníkov konkláve postavené tróny - kreslá potiahnuté červeným zamatom. Pred každým z nich je malý stolík prikrytý fialovým súknom. Nad kreslami sú fialové baldachýny, ktoré sa po zvolení pápeža spustia, nespustí sa len baldachýn nad kreslom zvoleného. Pred oltárom stojí stôl so zelenou prikrývkou a na ňom zlatá čaša, ktorá slúži ako volebná urna. Tu je aj železná piecka na spaľovanie hlasovacích lístkov. Hlasovací lístok je prúžok kartónu s prehnutým okrajom. Na jeho zakrytej časti je meno, znak hlasujúceho kardinála a dátum.

Každý deň sú dve kolá hlasovania - ráno a večer. Po každom hlasovaní sa hlasovacie lístky spaľujú v prítomnosti kardinálov. Ak nikto z kandidátov nezískal potrebnú väčšinu, tak sa k horiacim hlasovacím lístkom pridá mokrá slama a kúdel', takže z komína na streche vychádza čierny dym („sfumata“) - signál pre zhromaždených na námestí sv. Petra, že pápež ešte nebol zvolený. Ak sa voľby skončili zvolením pápeža, tak sa hlasovacie lístky spaľujú so suchou slamou uloženou v špeciálnych nádobách. Vtedy sa z komína valí biely dym, ktorý oznamuje, že kardináli sa dohodli a zakrátko bude oznámené, kto je nová hlava katolíckej cirkvi.

Zvolený kandidát musí prejaviť pokoru, padnúť k nohám tých, čo ho zvolili, vyhlásiť, že voľba padla na nehodného a že sa zrieka takej vysokej pocty.

Dejiny vyše dvesto konkláve dovoľujú urobiť si dostatočne vierohodnú predstavu, v akej psychologickéj atmosfére volia kardináli. Vcelku možno povedať, že kardináli rozdelení do vyhranených skupín, zvyčajne nikdy nezvolia otvoreného stúpenca niektorej zo skupín, ale kompromisného kandidáta, ktorý vyhovuje súperiacim stranám. Často tí, ktorí sa zdajú najpravdepodobnejšími kandidátmi na post pápeža, na konkláve neprejdú. Pápež sa spravidla volí po dohovore rozličných skupín, ktoré majú v rukách kontrolu cirkevného aparátu - rímskej kúrie.

Keď camerlengo oznámi meno zvoleného kandidáta, spýta sa ho: „*Acceptasne electionem de te canonice factum in Summum Pontificem?*“ („Súhlasíš so svojím zvolením do úradu

Najvyššieho Pontifika?“) Po súhlase zvoleného sa ho spýta: „*Quo nomine vis vocari?*“ („*Ako Ťa máme volať?*“)

Zmeniť si meno po zvolení sa stalo zvykom v ranom stredoveku. Dovtedy sa stalo, že pápež používal svoje vlastné meno. Prvým známym pápežom, ktorý si zmenil svoje meno z civilného na iné, bol pápež [Ján II.](#), ktorý bol pápežom v rokoch 533 - 535. Predtým mal totiž meno Merkúr, čo je meno pohanského boha. Nepovažoval to za dôstojné pre úrad, za ktorý bol vybratý, a preto si toto meno zmenil. No aj napriek tomu si nejaký čas po ňom niektorí pápeži ponechávali svoje pôvodné mená. Definitívne môžeme povedať, že sa tradícia meniť si meno po prvýkrát vyskytuje pri [Benediktovi VIII.](#), ktorý bol pápežom rokoch 1012 - 1024. Táto tradícia sa udržala až dodnes. Bolo však niekoľko pápežov, napr. [Marcel II.](#) v roku 1555, ktorý si nechal svoje civilné meno.

Pápež si môže vybrať akékoľvek meno, ale v posledných storočiach si spravidla berie meno niektorého predošlého pápeža, a to meno symbolizujúce určitý kurz, podľa ktorého chce nový pontifex postupovať. Len jedno meno, Peter, meno apoštola a prvého pápeža, sa v pápežskom zozname neopakuje. Panuje mienka, že ten, kto by sa odvážil dať si toto meno, bude posledným pápežom.

Ďalej nasleduje ceremoniál obliekania zvoleného pápeža do rúcha a akt úcty - adorácia, keď kardináli, jeden po druhom, pristupujú k novému pápežovi, bozkajú prsteň s vyobrazenou rybou - symbolom prvých kresťanov - na jeho črievici a jeho ústa.

Potom všetci kardináli spolu s pápežom vyjdú na balkón [baziliky sv. Petra](#), camerlengo oznámi meno nového pápeža: „*Annuntio vobis gaudium magnum - habemus Papam!*“ („Oznamujem vám veľkú radosť - máme pápeža (XY)!“) - a predstaví ho zhromaždenému zástupu ľudí; za tým pápež udeľuje požehnanie „*Urbi et orbi*“ („Mestu a svetu“).

O niekoľko dní neskôr sa koná oficiálna korunovácia pápeža.